

ACC. N:R M. 11033:1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Fritz Hovne
Härad: Allbo och Kinnevald^x Adress: Kyrkskolan, Grimslöv
Socken: Skatelöv Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1949 Född år _____ i _____

När den nya tiden kom till bygden.

Följande uppgifter samlade och sammanställda av en studie-
cirkel i hembygds-kunskap.

Sagesmän: Fjärdingsman Axel Nilsson, Torp, f. år 1878 i
Skatelöv.

F. hemmansägare Nils Johan Viberg, Odensjö,
f. år 1869 i Skatelöv.

F. stenarbetaren Otto Engqvist, Grimslöv,
f. år 1866 i Skatelöv.

Fru Maria Pettersson, L. Hölmö,
f. år 1860 i Skatelöv

Studiecirkelns medlemmar har även bidragit med
upplysningar.

^{x/} Skatelövs socken är delad på två häraden.

Skriv endast på denna sida!

Sid. 1.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*den inte har
best!*

Lw 59.

ACC. NR M. 11033:2

Sid. 2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Laga skifte genomfördes i Skatelövs församling under åren 1860-1871. Inga oskiftade byar finnas kvar, men i Odensjö är fortfarande Boaberg /två gårdar om ett hemman/ skiftade endast genom "sämjoskifte" /Viberg/

I Odensjö by förekommer ännu byastämman.

"Där hålles en ordinarie stämman om året hos den av de nyblivna fjordägare, som ännu inte haft någon stämman. På byastämman, som i regel hålles i september månad, avhandlas ärenden, som gäller byns gemensamma egendom, såsom grustag, lertag, strandrätt, ängsslåtter och mindre skogspartier. Det är brukligt, att byamannen först bjuder på kaffe. Efter förhandlingarna blir det smörgås och efterrätt. Mig veterligt har det inte här i byn varit på tal att slopa byastämman. Enda byhandling, som finnes kvar, är protokollsboken och en sparbanksbok med byns inestående medel. Andelsföreningar finnas, men dessa ersätter inte på något vis det gamla byalaget." /Viberg/

Kalasrote finnes kvar i vissa byar, såsom Vrankunge, Gottåsa och Odensjö. Har betydelse endast vid begravningar.

ACC. NR M. 11033:3.LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Jordbruksförbättringar påbörjades efter laga skiftet. Tidigare hade stensprängning och dikning inte förekommit i större utsträckning. Exempel på ökning av den odlade jorden: 1860 hade Hölmö Södregård 20 tunnland odlad jord. År 1890 var den odlade jorden 120 tunnland.

" Peter Johan Holmberg, Sjöby och Torp, lät bryta upp och dika 362 tunnland under två år, 1883-1884, varvid minst 40 men tidvis upp till 80 man arbetade på denna nyodling." /Engqvist/

Ovannämnde Holmberg medförde vid sitt övertagande av egendomarna Sjöby och Torp den första slåttermaskinen och den första ångtrösken till Skatelöv. /år 1882/.

^{s/} Landtingsman Sven Johan Samuelsson i Hungerstorp kultiverade betesvallar omkring 1903.

Lövängsslätter upphörde i allmänhet omkring 1910-1915. På något ställe, t. ex. i Torpaskog, förekommer lövängsslätter i mindre utsträckning ännu.

ACC. N:R M. 11033:4

Sid. 4.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Binäringar av nämnvärd betydelse har ej funnits med undantag för tiden 1880-1890, då de sämst lottade familjerna i hemmen klistrade tändsticksaskar åt Växjö Tändsticksfabrik. Ämnen till askarna utlämnades av fabriken! /Viberg/

Skatelövs socken, särskilt väster om Skatelövsfjorden, gjorde stora förtjänster på brännvinsbrännerier. Högkonjunkturen avbröts av den stora bränneriprocessen åren 1885-1888, då bränneriägarna anklagades för att undanhållit och för egen räkning sålt sprit.

I och med att vinsterna på brännerihanteringen minskades, inträdde lågkonjunktur med åtföljande värdeminskning på gårdarna. Exempel härpå: Smörhöga gård värderades under högkonjunkturen till 70-80-tusen kronor men såldes efter bränneriprocessen för 21 tusen kronor.

Skatelöv har alltid varit och är fortfarande en typisk jordbruksbygd. Praktiskt taget ingen industri, med undantag för Huseby, tidigare masugn med myrmalmsförädling, numera såg och snickerifabrik smat järngjuteri/. Någon egentlig övergång från jordbruksarbete till industriarbete har följaktligen inte förekommit.

Bristen på arbetsförtjänster utanför jordbruksarbetet var största anledningen till emigrationen. I östra delen av socknen var jordbruket minst givande och emigrationen störst. Emigrationen en modesak, "amerikafeber". Många ville slippa exercisen. Emigrationen hade till följd, att odlingsarbetet avstannade omkring 1890.

I Kärr fanns en affär 1840-1850.

I Gottåsa hölls affär av "Ola på Banken" på 1860-talet.

År 1873 fanns affär i Grimslöv.

År 1875 öppnades affär i Odensjö.

Exempel på varor i de första affärerna: salt sill, snus, bröstsocker och vetebröd.

Gardiner, tapeter och rödfärgade hus fanns på 1860-talet.

Omkring 1860 fanns kokspis på Sunnavik.

"Omkring 1890 kokspis i allmänhet. Vid denna tid kom symaskinen

samt bruket av egenkniv och gaffel och tallrik. Detta senare

började nog bli allmänt på 1870-talet" /Maria Bettersson/

Före sekelskiftet gemensamma tidningar. Sedan höll gårdarna sig med egna.

ACC. NR M.11033:6.

Skatelövs sockenbibliotek tillkom år 1862.

"Husförhören ägde rum i hemmen ända till på 1870-talet, då man övergick till att hålla dem i skolhusen, där sådana funnos. Det var brukligt, att värdfolket bjöd på riklig traktering. De fingo dock god hjälp av gästerna. Dessa hade nämligen med sig "förning". Vanligaste "förningen" var pannkakorna med sina rikt skiftande namn och beskaffenheter. Dessa kunde ibland förekomma så talrikt, att värdfolekt omöjligen kunde tillgodogöra sig allt det överblivna, medan det var ätbart"./Viberg/

Sid.6.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV